

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Dijktraject Baarlo – Hout–Blerick, planuitwerkingsfase

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

12 september 2024 / projectnummer: 3831

1 Advies voor de inhoud van het MER

Waterschap Limburg en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) willen de dijk langs de Maas tussen Baarlo en Hout-Blerick (zie figuur 1) versterken en gedeeltelijk verleggen. Dit moet ervoor zorgen dat de dijk weer voldoet aan de normen voor waterveiligheid en dat voldoende ruimte voor de rivier behouden blijft. De maatregelen maken onderdeel uit van het Programma Baarlo – Hout-Blerick.¹ Naast de genoemde doelen draagt dit programma bij aan landschaps- en natuurontwikkeling en economische structuurversterking.² Voordat de Minister van IenW besluit over de dijkversterking en –verlegging worden de effecten hiervan onderzocht in een milieueffectrapport (MER). De minister heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de Commissie) gevraagd om te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

In een eerdere fase is een plan-MER opgesteld voor de keuze van een voorkeursalternatief, dat is opgenomen in het programma Baarlo – Hout-Blerick. Dit advies gaat over het daaropvolgende project-MER, waarin het voorkeursalternatief wordt uitgewerkt in meer concrete maatregelen en varianten. Dat betekent dat deze in meer detail worden beschreven en beoordeeld. De Commissie beschouwt de volgende punten daarbij als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het volwaardig meewegen van het milieubelang het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- **Samenhang met Programma Baarlo – Hout-Blerick:** Geef een samenvatting van gemaakte keuzes, waaronder het integrale voorkeursalternatief, en de rol van het milieubelang daarbij. Beschrijf de onderdelen van de dijkversterking en –verlegging en de samenhang met andere onderdelen van het programma. Geef aan hoe gezorgd wordt dat de integrale ambities daarvan worden gerealiseerd.
- **Doelen dijkversterking:** Beschrijf en onderbouw de doelen voor waterveiligheid, waterberging en ruimtelijke kwaliteit. Geef ook inzicht in de relatie met de overkoepelende doelen van het integrale programma (kansen voor natuur en landschap en economische structuurversterking).
- **Referentiesituatie:** Beschrijf de huidige toestand en autonome ontwikkeling van het plangebied. Geef een actueel en gedetailleerd beeld van de waardevolle elementen en structuren die nu in het plan- en studiegebied aanwezig zijn. Denk daarbij aan (spontane) natuur, landschap en cultureel erfgoed, waaronder beeldbepalende bomen en bomenlanen en historische gebouwen.
- **Inpassingsopgaven en varianten:** Breng mogelijke varianten in beeld en onderbouw deze, rekening houdend met de (overkoepelende) doelen. Besteed daarbij aandacht aan het behouden én versterken van bestaande kwaliteiten en potentiële (natuur- en landschaps)waarden.
- **Milieueffecten en doelbereik:** Geef voor elke variant, inclusief de voorkeursvariant, inzicht in de positieve en negatieve milieueffecten en de bijdrage aan de doelen van het project. Geef ook aan wat de varianten bijdragen aan andere opgaven die in het studiegebied spelen (bijvoorbeeld Kaderrichtlijn Water, Programmatische aanpak grote wateren, provinciaal programma landelijk gebied).

¹ Daarin werken het waterschap en het ministerie samen met de provincie Limburg en gemeentes Venlo en Peel en Maas.

² Hiermee wordt bedoeld dat in het plangebied wordt gezocht naar kansen voor andere functies, zoals wonen en werken.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling vormen van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)³. Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

Achtergrond

De dijkversterking en dijkverlegging Baarlo – Hout-Blerick is onderdeel van het hoogwaterbeschermingsprogramma Noordelijke Maasvallei. Voor de besluitvorming wordt – zoals voor alle projecten die onderdeel zijn van het hoogwaterbeschermingsprogramma – het zogeheten MIRT-spelregelkader gevolgd.⁴ De mer-procedure maakt onderdeel uit van de verkenningsfase en de planuitwerkingsfase. Aan het einde van de verkenningsfase is de keuze voor het Voorkeursalternatief (VKA) vastgelegd in een gezamenlijk Programma Baarlo – Hout-Blerick. Hiervoor is een plan-mer-procedure doorlopen.⁵ Het VKA wordt in de planuitwerkingsfase verder uitgewerkt.

Voor de dijkverbetering (dijkversterking en dijkverlegging) wordt door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een projectbesluit opgesteld. Voor dit besluit is een mer-beoordeling noodzakelijk, omdat de dijkversterking valt onder categorie K4 van bijlage V van het Omgevingsbesluit (werken ter beperking van overstromingen). De minister heeft ervoor gekozen om direct een project-mer-procedure te doorlopen.

Waarom een advies?

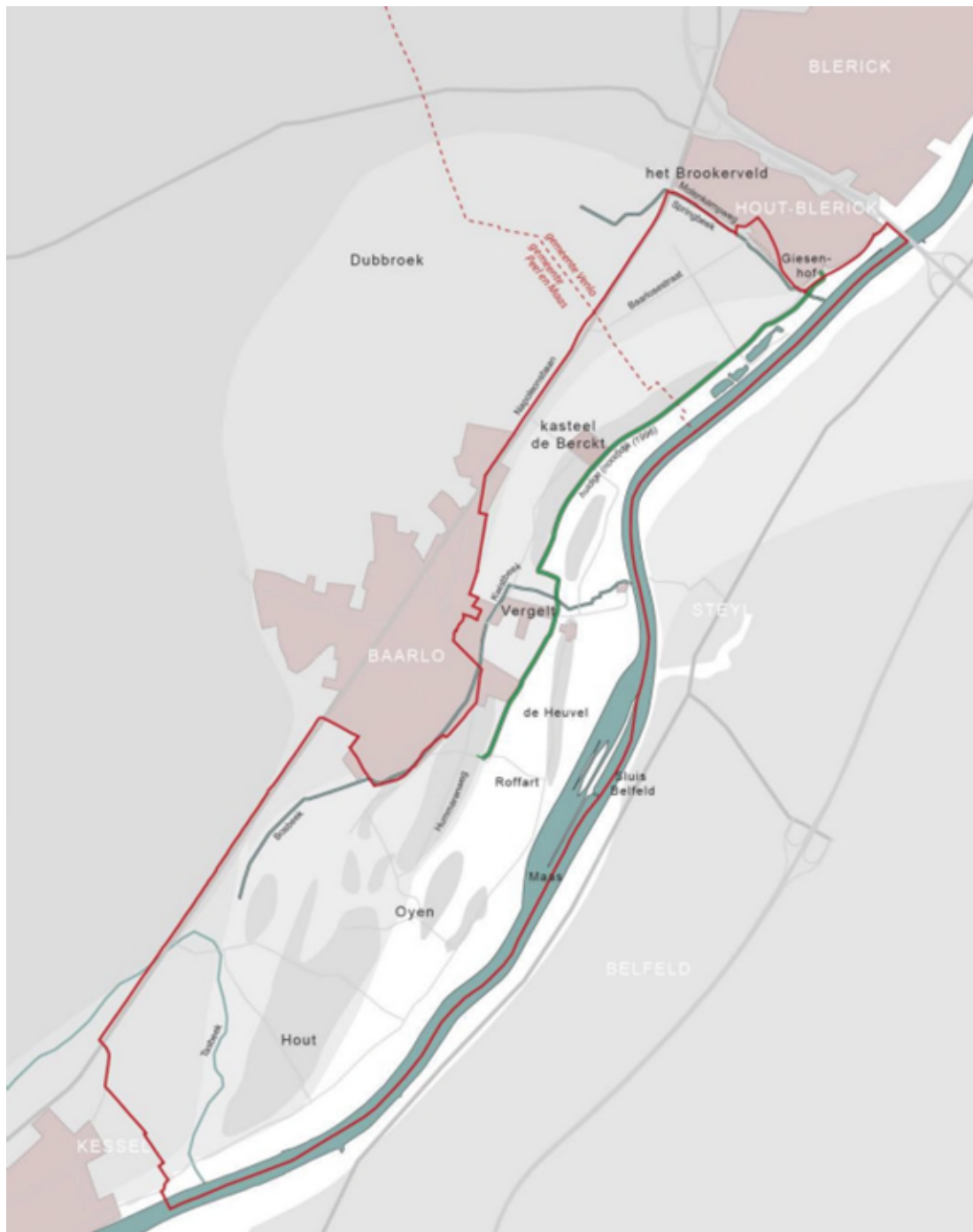
De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de Minister van IenW – neemt het projectbesluit.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer [3831](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

³ *Notitie reikwijdte en detailniveau Dijkversterking en dijkverlegging Baarlo – Hout-Blerick*, Waterschap Limburg, 30 april 2024

⁴ MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport. Het MIRT bevat plannen en projecten waarin het Rijk samenwerkt met andere (regionale) overheden en partijen. Het MIRT-‘spelregelkader’ maakt onderscheid in een aantal vaste beslismomenten: Startbeslissing, Verkenning, Voorkeursbeslissing, Planuitwerking, Projectbeslissing, Realisatiefase en Opleveringsbeslissing.

⁵ De Commissie heeft destijds ook meerdere adviezen uitgebracht over het plan-MER uit deze fase. Zie [3296](#). [Hoogwaterbeschermingsprogramma Noordelijke Maasvallei: Dijktraject Baarlo – Hout-Blerick](#) op de website van de Commissie voor de adviezen en de bijbehorende documenten.

Figuur 1: Plangebied programma Baarlo – Hout-Blerick. De groene lijn geeft de ligging van de huidige waterkering aan (bron: NRD).

2 Achtergrond, doelstellingen en besluiten

2.1 Programma Baarlo – Hout-Blerick

De dijkversterking en dijkverlegging maken onderdeel uit van het Programma Baarlo – Hout-Blerick. In dit programma werken de volgende partijen samen: het ministerie van IenW, het

waterschap, de provincie en de gemeentes Venlo en Peel en Maas. Het programma heeft meerdere doelen, namelijk:

- veiligheid tegen hoogwater;
- ontwikkelen van een aantrekkelijk landschap en natuur (met oog voor aanwezige kwaliteiten);
- economische structuurversterking.

Deze doelen zijn in de NRD nader toegelicht (zie figuur 4 van de NRD).

Het programma bevat een integraal voorkeursalternatief (VKA), dat in 2023 is vastgesteld door de betrokken partijen. Voor de besluitvorming over het VKA is een plan-mer-procedure doorlopen (zie verder paragraaf 3.1 van dit advies).

Onderdelen van het programma en samenhang

In paragraaf 2.3 van de NRD zijn de maatregelen uit het integraal VKA benoemd en toegelicht, maar daarbij is niet aangegeven welke onderdelen tot de reikwijdte van het project-MER behoren. Paragraaf 2.4 gaat in op de stand van zaken van de zogeheten 'onderzoeksopgaven'. Van sommige onderzoeksopgaven is aangegeven dat in het MER varianten onderzocht zullen worden. Voor andere onderzoeksopgaven is aangegeven dat deze niet relevant worden geacht voor het MER of dat daarvoor separaat onderzoeken uitgevoerd worden:

- **Herinrichting van het gebied Laerbroeck.** Volgens de NRD wordt voor deze herinrichting een kansenscan uitgevoerd waarin drie varianten worden onderzocht.⁶ Op basis van de resultaten hiervan wordt besloten welke variant of varianten in het MER worden meegenomen. Zie ook paragraaf 3.3 van dit advies.
- **Aanleg kwelgeulen.** Deze moeten een bijdrage leveren aan KRW-doelen en een gevarieerd en natuurlijk landschap. Hiervoor is al onderzoek uitgevoerd naar de landschapsecologische potenties en daarmee de vorm en plek waar ze deze bijdrage het best kunnen leveren. In de planuitwerkingsfase wordt een aantal locaties verder uitgewerkt en zijn andere locaties afgefallen. De keuze hiertussen is soms gebaseerd op basis van draagvlak en kosten maar soms ook op (gebrek aan) potentie. De NRD geeft aan dat er raakvlakken zijn met de dijkversterking en -verlegging, temeer daar de kwelgeulen vaak direct naast de terrasrand en daarmee de te versterken dijk worden gepositioneerd. De NRD geeft niet aan of in het MER varianten voor dit onderdeel worden uitgewerkt. Zie ook paragraaf 3.3 van dit advies.

Geef in het project-MER aan uit welke onderdelen het programma bestaat en hoe de verschillende onderdelen daarvan met elkaar samenhangen. Geef voor programmaonderdelen die geen onderdeel uitmaken van de reikwijdte van het MER aan in welk kader, wanneer en door wie daarover wordt besloten. Onderbouw hoe gezorgd wordt dat de integrale ambities van het programma⁷ ('meer dan de som der delen') worden gerealiseerd. De Commissie beveelt aan om hiervoor een tijdlijn in het MER op te nemen. Dat houdt in dat de te nemen besluiten en de uitvoering van het programma in de tijd worden geplaatst, zodat deze op elkaar afgestemd kunnen worden. Werkzaamheden kunnen op basis daarvan zodanig gepland worden dat kansen tijdig worden gezien. Te denken valt aan maatregelen die elkaar

⁶ Een zo natuurlijk mogelijke inrichting, agrarisch gebruik of een combinatie van agrarisch gebruik en natuur.

⁷ Het programma Baarlo - Hout-Blerick (2023) geeft aan: De ambitie van partijen is meer te bereiken, dan wanneer de afzonderlijke opgaven/projecten van partijen zouden worden uitgevoerd. Het totaal van de integrale gebiedsontwikkeling moet meer opleveren 'dan de som der (individuele) delen. Elke maatregel dient bij te dragen aan één of liefst meerdere gebiedsdoelen.

kunnen versterken, werk met werk maken en het verminderen van overlast voor omwonenden in de realisatiefase.

2.2 Opgaven en doelen

Geef in het MER een onderbouwing van de doelen van de dijkversterking en dijkverlegging, in relatie tot de integrale doelen van het programma. Maak doelen concreet en toetsbaar. Kwantificeer daarin zoveel mogelijk. De beschrijving van de doelen vormt namelijk een belangrijke basis voor de ontwikkeling van en de keuze tussen de te onderzoeken varianten. Met concrete en toetsbare doelen kunnen onderscheidende varianten worden ontwikkeld en kunnen deze worden getoetst aan de mate waarin de gestelde doelen worden bereikt.

Gelet op de samenstelling van de ondergrond in Limburg (grof zand/grind) en de beperkte kerende hoogte is speciale aandacht nodig voor onderzoek naar de noodzaak van het nemen van pipingmaatregelen⁸.

In het plangebied komen verschillende waardevolle natuur- en landschapselementen en structuren voor. Om te zorgen dat deze behouden of versterkt kunnen worden, is het van belang een gedetailleerd en actueel beeld van deze waarden te krijgen (zie ook paragraaf 3.2 van dit advies). Op basis daarvan kunnen doelen voor het project worden aangescherpt.

Bespreek in het MER ook andere doelen waaraan het project (al of niet in combinatie met andere onderdelen van het programma) een bijdrage kan leveren. In en rondom het projectgebied spelen verschillende urgente doelen binnen deels overlappende overheidsprogramma's. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), provinciale natuurdoelen (NNN, Bossenstrategie) en de doelen van het (concept) Limburgs programma landelijk gebied (stikstofreductie, natuurherstel, klimaatrobustheid). Door dit expliciet te maken kan bij het ontwikkelen en onderzoeken van varianten voor de dijkversterking en -verlegging steeds worden beoordeeld of er kansen zijn om aan deze doelen bij te dragen (zie ook paragraaf 3.3 van dit advies).

2.3 Beleidskader en besluitvorming

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor het project en of het project kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op:

- Europese regelgeving, waaronder de Vogel- en Habitatrichtlijn en de KRW;
- relevante nationale wetgeving, waaronder de Omgevingswet;
- relevant nationaal beleid, zoals de PAGW, het Deltaprogramma Maas, de Beleidslijn Grote Rivieren, Programma Integraal Riviermanagement (IRM);
- relevant waterbeleid van Provincie en Waterschap Limburg;
- relevant provinciaal beleid over natuur (vooral voor de ontwikkeling van het Nationaal Natuurnetwerk), landschap, erfgoed (inclusief archeologie) en recreatie. Hierbij is ook het (concept) Limburgs programma landelijk gebied (LPLG) relevant.

⁸ Piping is het proces waarbij water met zanddeeltjes onder de dijk doorstroomt. Dit water komt met de zanddeeltjes achter de dijk omhoog, waardoor een kanaaltje (een 'pipe') ontstaat onder de dijk en een wel aan de binnenzijde van de dijk. Hierdoor kan de dijk uiteindelijk verzwakken.

De mer-procedure wordt doorlopen voor het nemen van een projectbesluit onder de Omgevingswet. Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van de dijkversterking en dijkverlegging. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is (zie ook paragraaf 2.1 van dit advies).

3 Voornemen en varianten

3.1 Onderbouwing voorkeursalternatief

Het integraal VKA is in 2023 vastgesteld door de gezamenlijke betrokken partijen. Voor de besluitvorming over het programma is een plan-mer-procedure doorlopen. Over het plan-MER heeft de Commissie in 2021 een toetsingsadvies uitgebracht. Het plan-MER en het programma zijn – mede op basis van het voorlopige toetsingsadvies van de Commissie – in 2023 aangevuld en aangepast.⁹

De Commissie adviseert om in het project-MER expliciet aandacht te besteden aan de rol die het plan-MER, inclusief de aanvulling daarop, heeft gespeeld bij de totstandkoming van de onderzochte alternatieven en varianten en de onderbouwing van het VKA. Geef aan welke argumenten doorslaggevend zijn geweest bij de gemaakte keuzes en ga specifiek in op de rol van het milieubelang.

Bij de toetsing van het plan-MER constateerde de Commissie dat daarin essentiële informatie ontbrak voor de besluitvorming over het programma. Geef in het project-MER aan hoe met deze constatering en de overige aanbevelingen uit het toetsingsadvies is omgegaan. Geef aan tot welke aanpassingen in het VKA en/of in de effectbeoordeling dit heeft geleid. Zoals de Commissie heeft aangegeven in haar toetsingsadvies zijn sommige keuzes in het VKA op basis van de conclusies uit het plan-MER lastig te volgen. Zo bleek dat weerdverlaging¹⁰ een grote bijdrage zou kunnen leveren aan de waterstandsdeling, de grondbalans en aan de waterkwaliteits- en natuurdoelen (KRW-doelen). In het VKA is de weerdverlaging geschrapt. Onderbouw deze keuze in het project-MER.

3.2 Referentiesituatie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover al is besloten.

⁹ Plan-MER Baarlo – Hout-Blerick, versie 14-02-2023. De Commissie merkt op dat de tekst van de NRD de indruk wekt dat de Commissie een advies heeft uitgebracht over het aangepaste programma/aangevulde MER, maar dit is niet het geval. Het voorlopige toetsingsadvies en definitieve toetsingsadvies zijn inhoudelijk identiek. Dit advies is gebaseerd op het plan-MER Baarlo – Hout-Blerick, versie 07-07-2021.

¹⁰ Een weerdverlaging is het afgraven van het relatief vlakke gedeelte van het winterbed van de Maas (weerd, waard of uiterwaard). Daardoor ontstaat meer ruimte voor waterberging. De weerd heeft in de huidige situatie vaak een agrarische functie.

Om de doelen te concretiseren en de daaruit volgende opgaven te kunnen vaststellen is het nodig een goed beeld te krijgen van de waardevolle elementen en structuren die nu in het plan- en studiegebied aanwezig zijn. Denk daarbij aan natuur, landschap en cultureel erfgoed zoals waardevolle bomen en bomenlanen en historische bebouwing. Meerdere percelen langs de Maas hebben ogenschijnlijk een spontane vegetatie- en fauna-ontwikkeling doorgemaakt. Dit roept de vraag op of zich hier al bijzondere soorten en levensgemeenschappen hebben ontwikkeld, waarop de planvorming kan inspelen. Hetzelfde kan gelden voor verschillende kleinere bouselementen in het gebied en voor het trilveen, broekbos en mogelijke andere soortenrijke habitats in Tangkoel. Het in beeld brengen hiervan is van belang om te kunnen bepalen welke maatregelen op welke plaats in het plangebied de grootste bijdrage kunnen leveren aan de doelen en om negatieve neveneffecten te voorkomen.

Voor zover toekomstige ontwikkelingen nog onzeker zijn kan in het MER gebruik worden gemaakt van een gevoeligheidsanalyse. Dit is alleen relevant als deze ontwikkelingen van invloed kunnen zijn op het te nemen besluit of andersom.

3.3 Varianten

Inpassingsvarianten dijkverbetering

Paragraaf 3.4–3.6 van de NRD beschrijven de te onderzoeken inpassingsvarianten in de deelgebieden Baarlo–Zuid (nieuwe kering), Baarlo–Midden (versterken bestaande kering) en Baarlo Noord/Hout–Blerick (verleggen kering). In totaal wordt gesproken van tien inpassingsvraagstukken, waarvoor twee of meer varianten worden onderscheiden. Sommige varianten zullen tijdens het ontwerpproces nog worden vormgegeven. De geformuleerde onderzoekopgaven (zie pagina 17 van de NRD) bevatten mogelijk kansen en (oplossingen voor) knelpunten die de varianten kunnen verdiepen en verrijken.

Geef in het MER een onderbouwing van de te onderzoeken varianten op basis van de doelen van het project en – waar relevant – de overkoepelende doelen van het programma. Zowel uit het plan–MER voor het programma als uit de NRD voor het project–MER leidt de Commissie af dat draagvlak voor de te nemen maatregelen een grote rol speelt bij de tot nu toe gemaakte keuzes. Vaak lijkt gekozen voor pragmatische oplossingen, waarbij niet altijd duidelijk is of andere opties tot andere effecten en doelbereik (de mate waarin de gestelde doelen worden behaald) zouden leiden. Enkele varianten die in de NRD zijn genoemd lijken niet direct logisch vanuit de opgaven. Zo worden op sommige locaties relatief forse bouwkundige ingrepen voorgesteld, zonder dat deze een grote bijdrage leveren aan de waterveiligheids- of waterbergingsdoelen. Ter illustratie:

- bij inpassingsvraagstuk 6 wordt een variant genoemd waarbij een woning en een deel van een kassencomplex moet verdwijnen. De ruimtewinst voor de rivier door deze maatregel is echter klein. Dat roept de vraag op of hier niet een inrichting mogelijk is die een aanvullende bijdrage aan de doelen levert, bijvoorbeeld voor landschap en natuur;
- voor inpassingsvraagstuk 7 bij de kasteelmuur wordt vooralsnog alleen uitgegaan van het vervangen en doortrekken van de kasteelmuur waarbij bomenrijen moeten verdwijnen. Een buitenwaartse variant in grond lijkt hier mogelijk als elders (bijvoorbeeld ter plaatse van inpassingsvraagstuk 6 of door weerdverlaging) extra ruimte wordt gecreëerd.

Gebruik het MER om per inpassingsvraagstuk te onderzoeken of er andere opties zijn dan de maatwerkoplossing(en) die uit het ontwerp- en participatieproces tot nu toe naar voren zijn

gekomen. Onderzoek ook opties (varianten) die de focus leggen op aspecten die niet of in mindere mate hebben meegespeeld in dit proces. Zorg dat er in ieder geval een variant wordt onderzocht die inzet op het maximaal beschermen en verbeteren van bestaande natuurwaarden en ruimtelijke kwaliteit (landschap, cultureel erfgoed). Doe dit bij elk projectonderdeel waarvoor varianten worden onderscheiden.

De Commissie beveelt aan om daarnaast te zoeken naar combinaties van maatregelen. Door op het ene deel van het dijktraject iets meer te doen (bijvoorbeeld een iets ruimere dijkverlegging) is mogelijk op een ander deel meer ruimte voor een buitenwaartse ingreep. Daarmee kunnen de eerder genoemde forse ingrepen (waaronder dure en lastig te beheren technische constructies) wellicht worden beperkt of voorkomen (zie de opmerking hiervoor over inpassingsvraagstuk 7).

Ruimte voor andere varianten

De voorlopige resultaten van de onderzoeksopgaven bieden aanvullende aanknopingspunten voor mogelijk te onderzoeken varianten:

- De kwelgeulen blijken ook kansrijk bij de (verlengde) Tangkoel en bij de Hummerenweg, terwijl kwelgeul 1a nabij Giesenhof juist niet kansrijk is. De laatste locatie was in het plan-MER en het VKA gekozen vanwege het bestaande eigendom van Rijkswaterstaat. De geullocaties 2b en 3b blijken vanuit natuurpotenties meer geschikt voor weerdverlaging, wat weer goed zou kunnen aansluiten bij een grotere waterstandsverlaging.
- Voor de herinrichting van het gebied Laerbroeck wordt volgens de NRD een kansenscan uitgevoerd, waarin drie varianten worden onderzocht. Het onderzoek naar de meest optimale inrichting hiervan lijkt logisch te passen in de mer-systematiek.
- De eerder uitgevoerde Passende beoordeling en het voorlopige stikstofonderzoek maken duidelijk dat stikstofemissies uit het gebied het sterkst doorwerken op Natura 2000-gebied Maasduinen. Het maakt ook de sterke stikstofoverbelasting van de Maasduinen duidelijk.¹¹ Een groter areaal aan weerdverlaging en/of natuurontwikkeling zou (enige) verlichting kunnen bieden en daarmee de opgave voor het LPLG kunnen reduceren¹².
- De gebiedsontwikkeling Hummerenweg in Baarlo Zuid leent zich mogelijk ook voor het verkennen van meerdere varianten. Uitgangspunt is nu dat bestaande kassen worden gesloopt en dat er ter plekke ruimte komt voor woningbouw en recreatieve en agrarische bedrijven. Het is de vraag of daarvoor in het plangebied ook andere geschikte locaties zijn.

De Commissie adviseert om in het MER mogelijke varianten zo breed mogelijk te verkennen, en daarbij de overkoepelende doelen van het integrale programma steeds voor ogen te houden. Zo kan het MER de vraag beantwoorden waar maatregelen en planelementen het best in het landschap passen. Dit geldt zowel voor potenties (bijvoorbeeld aanwezigheid van kwel of van bestaande waarden waarop kan worden voortgebouwd) als in wisselwerking met elkaar. Daarmee is de kans het grootst dat er optimale combinaties van maatregelen worden gevonden en dat er 'werk met werk' gemaakt kan worden.

¹¹ Zo wordt de norm (kritische depositiewaarde) voor zwak gebufferde vennen (Habitatype H3130) met bijna 400% overschreden.

¹² Doordat daarmee bemeste landbouwgrond uit productie wordt genomen.

4 Beoordelingskader

4.1 Algemeen

Paragraaf 4.3 van de NRD geeft een overzicht van het te hanteren beoordelingskader. Tabel 5 geeft aan welke criteria worden gebruikt en hoe deze worden beoordeeld. Daarin wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen doelbereik en (overige) effecten. Houd in algemene zin rekening met de volgende aandachtspunten:

- de milieugevolgen moeten waar relevant worden gekwantificeerd;
- maak een duidelijk onderscheid tussen de effecten in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik);
- motiveer voor de verschillende thema's de omvang van het gehanteerde studiegebied;
- besteed aandacht aan cumulatie van effecten;
- onderbouw indien aan de orde de keuze van rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de effecten van het voorgenomen project worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling;
- geef aan welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn en in welke mate hierbij de effecten verminderd worden.

In de onderstaande paragrafen geeft de Commissie aanbevelingen voor een aantal aspecten, aanvullend op wat hierover in paragraaf 4.3 van de NRD staat. Voor overige aspecten heeft de Commissie geen aanvullende aandachtspunten.

4.2 Natuur

Algemeen

Geef door middel van een beknopte landschapsecologische systeemanalyse (LESA) een beeld van de natuur in studiegebied, met nadruk op de gebiedsdelen waar maatregelen worden voorgesteld. Denk daarbij aan maatregelen die onderdeel uitmaken van het project, van deels overlappende projecten zoals de KRW-kwelgeulen en mogelijk ook de realisering van het NNN en doelen van het LPLG.

De haalbaarheidsstudie voor kwelgeulen biedt al veel relevante informatie voor de systeemanalyse, zij het vooral op abiotisch vlak. Voor de biotische component adviseert de Commissie om aanvullende informatie van vegetatie en vogels in het veld te verzamelen, met name op die plekken waar vergraving of andere ingrepen overwogen worden.¹³

Geef soortenrijke en waardevolle natuurelementen aan, met hun onderlinge samenhang en de belangrijkste processen en problemen waarmee deze te maken hebben.¹⁴

¹³ In paragraaf 3.2 van dit advies is al de spontane successie genoemd op (verlaagde) percelen langs de Maas, waarvan onduidelijk is tot welke levensgemeenschappen en soorten dit heeft geleid. Juist hier zouden veel maatregelen kunnen landen, die kunnen inspelen op de levensgemeenschappen en soorten die er al zijn. Dit inspelen kan ook gaan om het inperken van zoveel mogelijk invasieve exoten in de zone dicht bij de rivier, wanneer blijkt dat deze de ontwikkeling van gebiedseigen levensgemeenschappen in de weg staat. Beter zicht op de opgetreden successie c.q. aanwezige levensgemeenschappen kan ook inspiratie bieden aan de Kansenscan voor middengebied Laarbroek, waarin een natuur- en watervariant uitgewerkt wordt. Dit geldt ook voor reeds langer aanwezige natuurelementen zoals Tangkoel, waar zich een broekbos met trilveenelementen zou bevinden (zie Haalbaarheidsstudie kwelgeulen, 2023), dat extreem gevoelig is voor verdrogingseffecten.

¹⁴ Benut hiervoor de beschikbare informatie uit bijvoorbeeld de natuurdoelanalyses Natura 2000, de adviezen van de Ecologische Autoriteit daarover en (voor zover beschikbaar) het gebiedsprogramma (LPLG).

Autonome ontwikkeling en effecten van het project

Beschrijf de autonome ontwikkeling van de relevante natuur in het studiegebied. Geef aan voor welke planten, dieren en levensgemeenschappen aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

Het project kan gevolgen hebben voor beschermde natuurgebieden, zoals het Natura 2000-gebied Maasduinen en gebieden die onderdeel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), zoals Tangkoel en (nog in te richten) natuurpercelen nabij de Maas. Daarnaast kan de gebiedsontwikkeling van invloed zijn op de kwaliteit van het leefgebied van beschermde soorten. Het voorgenomen project biedt de natuur ook kansen, zoals de ontwikkeling van de kwelgeulen ingebed in natuurlijke gradiënten van nat naar droger, een natuurinrichting van middengebied Laerbroeck en een kwaliteitsverbetering en natuurinrichting van de beken in het studiegebied. Beschrijf en beoordeel ook de positieve effecten van het voornemen in het MER.

Wat het herstel van de beken betreft is het ontwerp voor de Kwistbeek in de NRD al verder uitgekristalliseerd en ruimer opgezet dan in de vorige fase. De Commissie heeft in die fase ook aandacht gevraagd voor de Tasbeek, Bosbeek en Springbeek waarvoor de passage van de versterkte dijk nog moet worden uitgewerkt. Mogelijk kan de passage van kwelgeulen en het laagterras natuurlijker worden gemaakt, inclusief de uitmonding in de Maas. Dit kan de optrek van waterdieren helpen en mogelijk ook de ontwikkeling van de NNN-percelen die in deze zone liggen. Bij de uitmonding van de Springbeek liggen daarbij ook nog mogelijkheden voor natuurherstel op een zeldzame rivierduin.

Natura 2000-gebieden en stikstof

Het Natura 2000-gebied Maasduinen ligt vrij ver van het plangebied, maar is heel gevoelig voor de neerslag van stikstofverbindingen uit de lucht. De indicatieve Passende beoordeling stikstof (Bijlage 6 van de NRD) laat dit ook zien, samen met de effecten op andere Natura 2000-gebieden. De indicatieve studie is in de huidige vorm niet helemaal navolgbaar (zie volgende alinea) maar sluit niet uit dat het voorgenomen project, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden. De indicatieve studie laat ook zien dat de uitvoering en reikwijdte van het project, bijvoorbeeld door meer of minder natuurontwikkeling, van invloed is op het saldo van de stikstofemissies.

Als significante gevolgen niet zijn uit te sluiten moet een Passende beoordeling opgesteld worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van de Maasduinen en eventuele andere gebieden die beïnvloed worden. Onderzoek in de Passende beoordeling of het zeker is dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. Bij deze beoordeling mogen mitigerende maatregelen worden meegenomen.¹⁵ De Commissie adviseert om de Passende beoordeling op te nemen in het MER, zodat alle milieu-informatie over het project bij elkaar staat.

¹⁵ Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de ADC-toets met succes wordt doorlopen. De ADC-toets bestaat op grond van artikel 8.74b lid 2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving uit de volgende vragen: A: is er een alternatieve oplossing voorhanden? D: dient de activiteit een dwingende reden van groot algemeen belang? C: zijn compenserende maatregelen mogelijk om de gevolgen teniet te doen?

Voor de effecten van stikstof van het project kan de methode gevolgd worden uit het indicatief onderzoek, met de meest recente versie van het Aerijs-model die beschikbaar is. Daarbij is het belangrijk dat de uitgangspunten van de stikstofberekening helder zijn weergegeven, vooral wanneer het om een saldo aan stikstofemissies gaat. In de indicatieve studie is bijvoorbeeld niet helemaal duidelijk of in het scenario met weerdverlaging ook de bemesting over een groter areaal gestaakt wordt. Ook is onduidelijk welk deel van dat areaal al tot het NNN behoorde, waardoor volgens het vigerende beleid de bemesting autonoom (in 2027) al beëindigd zou worden.

Nationaal Natuurnetwerk (NNN)

Het provinciale beleid voor het NNN maakt onderscheid tussen Natuurnetwerk Limburg (voorheen Goudgroene natuurzone) en Groenblauwe Mantel (voorheen Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone). Elk van deze gebieden komt in het plan- en studiegebied voor. Geef de ligging en status (bijvoorbeeld reeds ingericht of niet) van het NNN duidelijk aan op kaart en maak op deze kaart inzichtelijk hoe de grenzen zich verhouden tot het plangebied. Beschrijf de voorkomende natuurbeheertypen¹⁶ en de ambitietypen en de mate waarin deze in het zichtjaar 2027 benaderd zullen worden.

Ga in het MER in op de effecten op het NNN en geef aan welke effecten de gebiedsontwikkeling heeft op de doelen van die gebieden. Wanneer aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden kan optreden, geef dan een beschouwing van mogelijke mitigerende maatregelen. Toets de ingreep aan het 'nee, tenzij' beginsel voor het NNN zoals opgenomen in het provinciale beleid. Als compensatie nodig is, moet worden aangegeven hoe deze wordt vormgegeven.

Compensatie van bos- en houtopstanden

Geef de ligging en het areaal van de bosgebieden en houtopstanden aan in het plangebied. Beschrijf oppervlakteverlies of -winst van de houtopstanden per alternatief.

Beschermde soorten

Beschrijf welke door de Omgevingswet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en hoe ze (wettelijk) beschermd zijn. Kijk hierbij naar de functie (zoals broeden, rusten of foerageren) op de locaties waar ze voorkomen, voor zover deze geraakt worden door het voornemen. Bepaal of daarbij verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef, als verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, aan in hoeverre de staat van instandhouding van de betreffende soort verslechtert.

Beschrijf mogelijke en/of benodigde mitigerende en/of compenserende maatregelen om negatieve effecten te voorkomen of te verminderen. Ga, indien nodig of vanuit het voorzorgsbeginsel wenselijk, vervolgens in op mitigerende maatregelen en schat de effectiviteit daarvan in.

¹⁶ <https://www.bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/index-natuur-en-landschap/natuurtypen/>

4.3 Landschap en cultureel erfgoed

Beschrijf voor het studiegebied de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het dijktraject en de directe omgeving. Schets daarbij de historische ontwikkeling die het gebied heeft doorgemaakt als context voor de voorgestelde gebiedsontwikkeling. Maak een ruimtelijke analyse van de huidige landschapsstructuur en benoem daarin de randvoorwaarden en kansen voor de toekomstige ontwikkeling.

Besteed voor wat betreft cultureel erfgoed ook aandacht aan de volgende facetten:

- archeologische (verwachtings)waarden;
- gebouwd erfgoed, zoals Kasteel de Berckt, Huize Roffaert, Kasteel Huis Oyen en de watermolen Hout-Blerick;
- aardkundige waarden;
- historische landschapselementen en relictten, zoals terrasranden, maasheggen en laanbeplantingen.

Beschrijf hoe deze en andere waarden door het voorgenomen project worden beïnvloed en welke mogelijkheden er zijn om de negatieve gevolgen voor landschap en cultureel erfgoed te minimaliseren.

Bij ingrepen die door hun aard en schaal grote en onomkeerbare effecten hebben op hun omgeving, is het van belang de negatieve effecten op bestaande landschappelijke waarden los te beschouwen van eventuele positieve effecten van het voorgenomen project. Anders kan uit de dan resulterende neutrale of licht negatieve score in de effectbeoordeling ten onrechte de indruk ontstaan dat er geen effecten/veranderingen zijn. Hanteer daarom bij de effectbeschrijving afzonderlijke criteria voor 'landschappelijke effecten' en 'ruimtelijke kwaliteit'. Beoordeel met het laatste criterium op basis van het (nieuwe) Ruimtelijke Kwaliteitskader de waarden van de nieuwe situatie (terraslandschap wordt rivierlandschap).

Maak de effecten (positief, negatief) inzichtelijk aan de hand van visualisaties. Voer de visualisaties bij voorkeur uit in de vorm van vergelijkingen tussen 'nu' en 'straks' vanaf steeds dezelfde gezichtspunten, bijvoorbeeld veel gebruikte verblijfplaatsen of routes.

4.4 Overige aspecten

Lucht, geluid en trillingen

Beschrijf voor de realisatiefase de effecten van lucht, (laagfrequent) geluid en trillingshinder op het woon- en leefmilieu. Geef aan of de effecten passen binnen de wettelijke kaders en of er gezondheidseffecten optreden. Indien er (negatieve) veranderingen optreden geef dan aan of mitigerende maatregelen mogelijk zijn om effecten te beperken.

Verkeer

Beschrijf op basis van een (indicatieve) grondbalans en grondstromenplan de onderscheidende verkeerseffecten en de (verwachte) vervoersbewegingen die plaatsvinden in de realisatiefase. Geef aan of vervoer via het water mogelijkheden biedt. Ga in op de mogelijke gevolgen voor de verkeerscirculatie, verkeersveiligheid en de bereikbaarheid van woningen en aanliggende percelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

Duurzaamheid en circulariteit

In de NRD wordt weinig aandacht besteed aan duurzaamheid en circulariteit. Beschrijf in het MER de kansen die het project biedt om hieraan een bijdrage te leveren door het beperken van energiegebruik, gebruik van energiezuinig materieel en hergebruik van grondstoffen en materialen. Geef indicatief inzicht in de mogelijkheden voor een efficiënt gebruik van de grond en indien mogelijk een volledig gesloten grondbalans.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Casper van der Giessen

drs. Pieter Jongejans (secretaris)

drs. Allard van Leerdam

ir. Berdie Olthof

Marja van der Tas (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Projectbesluit.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project K4 (werken ter beperking van overstromingen). Daarom wordt een project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Initiatiefnemer besluit

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Waterschap Limburg.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 30 augustus 2024 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3831](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

